

အာဂဲကွဲမန်ပို ပိုသွေးမင်မဲ့

ဒံက်တာမံကောရတ်

သွေးဒုင်ဝန်ချံချံမှူး အဲညးမချူလိက်ဏံာ် နှိတုပညာ အ္ဗာလိက်တုံမွဲတု ဟံံသေင်ရ။ နူချောတ်တ် ဇောင်ကျင်ပွဲကွာန်မန်၊ မံင်ကျင်လဝ် အကြာမန်ကိုလေဝ် ဟိုတ်နူအ္ဗာဥပဇ္ဈာယ်ဇကု ခံင်ကျင်လဝ်ကိုဘာသာဗွာတု ကတ်ကျင်လဝ်လိက်ဗွာ နူကိုအယုက် ၃ သွံ ၄ သွံ ကာလမန် ကွဲဘာလကျာ်တေံရ။ နှိထပိုတု ကာလကတ်လိက် ပရိယတ်ပွန်လေဝ် ကတ်ကျင်လဝ်ကိုဘာသာဗွာ နှိကိုဘာတုအာ ပွဲဘာပရိယတ္တိသာသန တက္ကသို ပွဲချင်လျင်ရ။ စိုတ်ဓာတ်ပတောန်လိက်မန် နူချောတ်တ်တေံ နွံကျင်ကိုလေဝ် သကအဲရဲမိသဟာဲဇကု နှိဒိုင်လကျာ်ဗွာ၊ လကျာ်ကရေင်သွေး ဤဒိုင်တု လပါ်ပွဲတောန်ဂ် စိုပ်ဟံံမာန်ရ။

စိုပ်ဘာတက္ကသိုတု ဝံတီညာတ်ကျင်ကို ရဲမိသဟာဲ ခမိသင်မန် မဗ္ဗနာဲရာဝိက (ကွာန်လှာ)၊ နာဲညာဏဝံသ (ကအိဗိန်)၊ နာဲနာယက (ကအိချောတ်)၊ နာဲဇောတ် (လှိုင်)၊ နာဲဥတ္တမ (ထပ်ပွင်) တံတု၊ ပံင်ဖက်ကျင်ကိုညးတံတုမှ ဝံဆီဝံင်ချာန် သွံကတ်လိက်မန်ရ။ ကာလအဲစပတောန် လိက်မန်ဂ် စိုပ်သွံ ၁၉၉၄ မှ နှိပတောန်ကျင်ရ။ နာဲကလျာဏ မဒ်ရဲမိသဟာဲ မွဲကောန်ကွာန်စဝ်ဂ် စပတောန်ကိုအဲလိက်မန်ရ။ ပွဲကြိ နာဲရာဝိက ကောံနာဲဥတ္တမတံ ဘိုင်ပဠေဝ်ပဠေဝ်ကို ပီချူလိက်မန်ရ။ ဟိုတ်နူလေဝ်လဝ် အရေင်မန်ခိုဟ် ခိုဟ်တု ဝံပတောန်လိက်မန်ဂ် ဇရေင်အဲ ဟံံဝါတ်ကွေံကွေံရ။

အခိင်ကာလ မကတ်ဒိုင်ပညာ ပွဲဘာပရိယတ္တိသာသနတက္ကသိုဂ် ကိုပ်ကွာအိုတ် ကေင်ကတ် လူတ်ကျင်လဝ် လိက်တုံဗွာမုစေတီကောံ လိက်တုံတုဟ်ဟ်ကိုရ။ လိက်တုံဗွာစေတီဂ် နှိလိက်တုံ မဆီပွဲကိုန် ချင်ဗွာကိုပ်ကွာအိုတ်တု ချူပုတ်လဝ်ကို ဘာသာမန်လေဝ် နွံကိုရ။ ဝံ Ph.D တု စိုပ်သွံ ၂၀၀၃ မှ ဝံပတောန်လိက်တုံမန်ရ။ နာဲဗယေန် (တ္တံခိုင်) ဂ် နှိအ္ဗာလိက်တုံမန်အဲ ကိုပ်ကွာအိုတ်ရ။ စိုပ်ကျင်ချင် ဂျာမဏီတု ကွေင်ကတ်လိက်တုံ ပွဲအ္ဗာပါမောက္ခ Christian Bauer ပွန်ရ။ ကတ်လိက်တုံမန် ဝံလိက်တုံ မန်တုမှ လိက်မန်ပိုတြိတြဟ်တံ ဂျဟ်မးတုဇောင်သွံ ဝံတီချိုတ်ပျိုတ်ရ။ အက္ခာဟဝံကျင် ချင်ဂျာမဏီဂ် အ္ဗာ Christian Bauer ကိုအဲ အာဂျိုက်ကွဲလိက်တုံမန် ပွဲတုရဲဗဂေါကို ပွဲတုရဲမန်မွဲဝါရ။ ပွဲတုရဲဗဂေါ လိက်တုံသီကလျာဏီ ကောံ လိက်တုံမုစလိန္ဒာတံရ ဝံဆီကေတ်အလိုအသီဗွာတံ ထိုင်ဒက်လဝ်စိုတ်ထေက် ကြိုက်ရ။ စိုန်ဒ်သံဂ်ကိုလေဝ် လိက်တုံသီကလျာဏီဂ် တုံဂတေံမချူပုတ်လဝ်ကို ဘာသာဗွာဟေင် ဝံဆီကေတ်ပီပြင်ခိုဟ်ခိုဟ် ဝံဂိုဏ်ခိုဟ်တု၊ တုံဂတေံမချူလဝ်ကို ဘာသာမန်တံဂ် ဗွာတံစင်တက်ထကးလဝ် တု သွေးဗာန်သွေးဗာတ်လိုကို အင်္ဂီဒိုတ် ဝံဆီကေတ်ပွဲမအောန်စိုတ်ရ။ ဒွာဲဝံဂိုဏ်ဝံ၊ ဒွာဲဝံဟံံဝံဂိုဏ်လေဝ် နွံတုဂ လိုင်ရ။

အတိုင်မ္ဗိတ်တာလျိုင် ဌာနကပေါတ်တြိတြဟ် (ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာန) ဟိုမ္ဗး လိက်တုံဂမ္ဗိုင် ဟိုတ်နူဒးအာဘဲ တီချိုတ် သွေးထကးအာ မေုတံသွေးရ။ ယဝ်ဒ်သံဂ်မ္ဗး တုံဂတေံ မချူကော်လဝ်ကို လိက်ဗွာ တံဂ် မုဟိုတ်ဟံံထကးအာကိုရော။ မုဟိုတ်သွေံသေံစက်ဒိုင် အတိုင်ပတီဂ်ရော။ သွက်သွေံချပ်စစာရဏာဟံ သောင်ကွေးဒိုင်ရ။ ပီပြင်ထကးပြးဒိုင် မွဲဒကုတ်မွဲဒကုတ်တု ဖအံစိုလဝ်ပွဲရင်လိက်တုံ ဝံဆီကေတ်ပွဲသီကလျာဏီ ချင်ဗဂေါဂ် နကိုကောန်ဂကုမန် သွေးသိုင်သာကွေံကွေံရ။ အတိုင်တုပညာ ကောန်ချင်ပလိုတ်တံဟိုမ္ဗး တုံဂတေံ မွဲပွဲရင်လိက်တုံ သီကလျာဏီဂ် ညးတံစမိတ်ကို နဲသိပွဲဓာတုဗေဒတု ဖျုန်တုံတံဂ် တော်ရင်အာကို အခိင် သိုင်ဓမ္မစေတီ ပတီစိုလဝ်လိက်တုံတံဂ်တု နကိုဘဲသဘာဝ မဗ္ဗတီချိုတ်တံဂ် တုံဂမ္ဗိုင်ထကးဟံံမာန်ဏီ ညးတံ သွေးသံဝံရ။ အ္ဗာ Christian Bauer လေဝ် စိုတ်စိုတ် သံဝံကိုရ။ ဟိုတ်ဂ်ရ ဂလာန်ညးတာလျိုင် ရှေးဟောင်းသုတေသန မထွေးလဝ်အတိုင်ပွဲလျှူတေံဂ် ပီလိုလေဝ်ဒ်ဟံံမာန်ရ။

လိက်တုံကလျာဏီ မချူလဝ်ကိုဘာသာမန်တံဂ် ထကးပြး ဒိုင်အိုတ်တု ဆစိုတ်ကွေင်စာတ်ဝံဂ် ကွေင်စာတ်လဝ်ကိုအင်္ဂီဒိုတ်တု ကွေင်ပတီစိုလဝ် ရင်ရင်ကိုလိက်တုံဗွာတံဂ် ဝံဆီကေတ်ရ။ ကွေင်စာတ်ဟံံဝံ ထကးပြးလှေက်လျာဒိုင်တံလေဝ် နွံတုဂလိုင်တု ဖအံစိုလဝ်ဆဆီ ပွဲရင်လိက်တုံ ဝံဆီကေတ်ရ။ ပွဲသွံ ၂၀၀၆ အဲကိုအ္ဗာ Christian Bauer စိုစိုတ်ရင် လိက်တုံပွဲဒကုတ် မွဲဒကုတ်တံဂ်ရ။ လိက်တုံမန်တံဂ် ပွဲမဂ္ဗိုင်တက်ချို ပတီတ်လဝ် ကိုလိက်အုပ် နွံဒိုင်အိုတ်တု လိက်တုံသီကလျာဏီဂ်လေဝ် ကျောန်ဗဒ်လဝ် လိက်အုပ်နွံကိုရ။

ပိုဉ်းခါကွေးကိုအွာ ဤကံၤတဲာ်စွဲစွဲတဲာ်ရံၣ်ဂံၢ် ပရူပရာဟံၣ်ပါ ပွဲလိက်အုၣ်တံၢ်လေၣ် နွံတုာ်ဂၢၢ်ပုၣ်ဆီၣ်ကေတ်ရ။ ဟိုတ်ဂံၢ်ရ အွာ **Christian Bauer** ကိုအဲ ဖျံၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်တဲာ် သွောံချဲပတိတ်လိက်တံၢ် မွဲဒကုတ်မွဲဒကုတ်တံၢ်ရ။

ရုၣ်လိက်တံၢ်ဟိုတ်နုၣ်မၤမွဲလၢ ချိုတ်တံၢ်ပျိုတ်တံၢ်ဟံၣ်သေၣ် ဆစိုတ်ခါတ်လၢကသဒ် နူကိုမူးရတဲာ်၊ အပွဲၣ် ပလိုက်ဂဗိုက် နွံကိုကီုဒ်ရ။ လိက်တံၢ်ဒကုတ်တံၢ် အဒံၣ်စံၣ်လၢပွဲဒဒင်ခါလၢပီ ဗွတ် ၂၀ ဂဒံၣ်နွံတဲာ် သီဖအိုတ်မူး တံၢ်ဒကုတ် ဗွတ် ၂၀၀ ဒကုတ်နွံရ။ အာတ်အခါခါတ်ပွဲကျၢ်ဇ္ဇော် ဘာသီကလျာဏီၣ် ညးကို အခါခါတ်တဲာ်၊ သွေးအာကိုသမ္မိ ရုၣ်ရှေးဟောင်းသုတေသန ပွဲချင်ဗဂေါရ။ သွောံချဲပတိတ်တံၢ် နူကိုရုၣ်ရှေးဟောင်း သုတေသန ချင်ဗဂေါၣ် စုတ်နင်ကိုမိမိတ်ခါ သွောံရီၣ်ပင်ပိုရ။ ကိုပ်ကွာ်သွေးဇူးတး ရုၣ်လိက်တံၢ်တဲာ် တံၢ်ဒကုတ်တံၢ် သွေးကြာတ်ကြဲကိုဒ်ရ။ တဲာ်မှ ဗာန်စုတ်စကွၢ်ကာန်စတ်တဲာ် စကွၢ်ကျဲတဲာ်မှ သွေးတက်စုတ်မုၣ် လွှာစကွၢ်ရ။ တဲာ်ဒင်ထံက် လၢဝဲတဲာ် သီဒးတက်ဖို၊ သီဒးစတ်ကွာတ် ပမာဏတံၢ်ဒကုတ်တံၢ်ရ။ ဒးကွောန်ကဆံၣ်တိုင်ဒိုင်တဲာ် တံၢ်ဒကုတ် ဗွတ် ၂၀၀ ပြင်တံၢ်တဲာ်ဒ်အိုတ်တံၢ် ဒးကေတ်အခါခါတ်တုာ်ဂၢၢ်ရ။ အဝါကွာ် အဲကိုအွာ ကွောန်သီမိမိတ်ခါ တဲာ်ဒ်အာစိုတ်ကဝဲတဲာ်၊ အဝါလက္ကရ် အွာကေတ်ဝါဇျာဟံၣ်တဲာ်၊ အဲမွဲခါသွေးစအာမွဲဝါ သွေးပတဲာ်တဲာ် တံၢ်ဒကုတ် မသေ့ဒိုင် ကဝဲကံၢ်ပုၣ်ရ။ လိက်တံၢ်ဒကုတ် သီကလျာဏီ တံၢ်ဒကုတ်တံၢ်တဲာ်ဒ်အာၣ် ပွဲသွောံ ၂၀၀၆ သွေးစအာချင် မန်ခါဝါရ။ လိက်တံၢ်ဒကုတ် ချဲပတိတ်လၢဝဲတဲာ်တံၢ် သွောံကလေၣ်ဂံၢ်မာန် သွောံတက်တရးပွဲၣ် သီဘာသာမန်၊ သီဘာသာအင်္ဂလိက်၊ (ယဝ်ရကွောန်မာန်မူး) သီဘာသာဗျာမာန်ၣ် အဲကိုအွာ ဂစာန်ဒိုင်ဖိုအံၣ်ရ။

လိက်တံၢ်မန်တုတ်ဟံၣ် မှုပွဲၣ်ပျိုင်ဗဂေါ မပွဲၣ်ပွဲကွာန် ဖလေး၊ ကွာန်မိုးခိုင်ကြီး၊ ပွဲရးကဝဲတံၢ် ပွဲမပျိုင် လိုလ်ဒိုင်အိုတ်တဲာ်၊ ဗာန်ဒိုင်ကိုအိက်ကွာ်အိုတ် မအကွၢ်ရတံၢ်လီၤဒိုင်တဲာ် ဖိုဟံၣ်တံၢ် နွံတိုင်ရ။ လိက်တံၢ်မန် မှုပွဲတုၤရးမန် တံၢ်ပုၣ်လေၣ် လိက်တံၢ်သီကလျာဏီ ပွဲချင်သမ္မိၣ် တံၢ်ဆီၣ်ကေတ်မၤမွဲစွဲလၢ ပွဲရုၣ်လွှာကျၢ်ရွှေစာရံၣ် တံၢ်ဆီၣ်ကေတ် ရ။ အဲကိုအွာ အာတ်အခါခါတ်ပကတဲာ် ချဲတံၢ်ပံက်ကိုကသဒ် လုၣ်လူတ်ပွဲရုၣ် ဖိုဟိုကျၢ်လၢ အတိုင်ပွဲ လွှာတေံရ ဒ်ဆစိုတ်ခါတ်လၢကသဒ်တဲာ် ဇူးတးသွေးဇူးလၢပွဲ ဗလိုက်ဂဗိုက်သွေး နွံပွဲရုၣ် တံၢ်ဆီၣ်ကေတ်ရ။ လူတ်ရံၣ်တံၢ်ဂတေံ နွံပွဲရုၣ် ဟိုတ်နုၣ်မၤမွဲထိုင်ဒက်လၢ ချိုတ်တံၢ်ပျိုတ်တံၢ်ဟံၣ်သေၣ်တဲာ် မအကွၢ်ရလိက်တံၢ် လိုလ် ဖိုဟံၣ်တံၢ်နွံတုာ်ဂၢၢ်ရ။ ယဝ်ရ အကဲအရာဏံ ဆက်အာဒိုင်ဖိုဖိုဏံရမူး လိက်တံၢ်မုၢ်အံၣ် အခြာဟံၣ်လဲ လိုလ်အာ အိုတ်မာန်ရ။ လိက်တံၢ်မန်မွဲဂတေံ နွံပွဲကွာန်ကျၢ်တေံ ပျိုင်ချင်ဘီးလင်းၣ် တံၢ်ဆီၣ်ကေတ်မၤမွဲလၢ ချိုတ်တံၢ် ပျိုတ်တံၢ်ရ။ ဟိုတ်နုၣ်ဒိုင်ပွဲဘာလကျၢ်ကို၊ အလိုအသီတံၢ်လေၣ် သီဂိုင်ကေတ်လၢဟံၣ်သေၣ်ကိုတဲာ် လကျၢ်တံၢ် မၤမွဲထိုင်ဒက် လၢဒ်မာန်ရ။ စိုန်ကိုလေၣ် ဟိုတ်နုၣ်ဟံၣ်တီၢ်တံၢ်ဒိုင် ပရေၣ်သဘာဝတံၢ်ဂတေံတံၢ်တဲာ် လိက်တံၢ် ညးတံၢ်လံက်လၢ ချဲဂၢၢ်အရံၣ်သွေက် တံၢ်ဆီၣ်ကေတ်ဟံၣ်ဒ် နှိသိုင်သာကေံရ။

အဲကွဲာ်မန် လိက်တံၢ်မန်ပို သွောံဆက်တန်တဲာ်အာ ပွဲမလံလၢၣ် ပိုသွေးကေတ်နမူနာ ဖိုဖိုကောန်ချင်ထံ လကံာ်တံၢ် မၤမွဲထိုင်ဒက် တံၢ်ဖြဲဗေမိ မှုပွဲချင်အနုရာမပူရရ။ တံၢ်ဖြဲဗေမိပွဲ နူလက်ထက်သိုင်အသောကတေံ နွံကျၢ်လၢဝဲတဲာ် ဒိုကိုအခါခါတ်လျာဏီ လိုသွောံပြင် သွောံတန်တံၢ်ဒိုင်မာန်ၣ် ဟိုတ်နုၣ်ခေံတံၢ်ထိုင်ဒက်မၤမွဲလၢ ချိုတ်တံၢ် ပျိုတ်တံၢ်ဟေၣ်ရ။ ပိုပျိုင်တံၢ်ဖြဲဗေမိၣ် ဒက်လၢကွာ်ချိုတ်ပျိုတ်တဲာ် ညးလိုမွဲလေၣ် အာလက်တံၢ်ဖြဲ ဇိုတ်တံၢ်ဖြဲ ကိုတ်ဟံၣ်တဲာ်ရ။ တုပညာသီပွဲတံၢ်ဟို ဓာတ်ခန္ဓမ္မိဟံၣ်ပိုဏံ အာလက်စုတ်တံၢ်ဆုမူး တံၢ်ဆုၣ် ဒးဓာတ်ဖျုန်မိမိတ်ပိုတဲာ် အာယုက်စွဲအာမာန်ရေၣ်ဂံၢ် ကွတ်ဓာတုဗေဒ ဟိုသွေးလၢသံာ်ပွဲရ။ ဟိုတ်ဂံၢ်ရ တံၢ်ဖြဲဗေမိပွဲချင်အနုရာမပူရၣ် ညးလိုမွဲလေၣ် အာဇိုတ်ကိုတ် ခေံတံၢ်ဟံၣ်ကိုအခါခါတ်ရ။

လိက်တံၢ်မန်ပိုၣ် ဖိုလိုပိုသွောံထိုင်ဒက်အာရော။ ကောန်ချင်မူးတံၢ် ကတ်လူတ်လိက်မန် ဤတိုန်တဲာ် အရိုဟ်ရိုဟ်သွောံ ခေံတံၢ်အာချင်ဗျာ အာလူတ်လိက်တံၢ်မန်ၣ် ကာလမလံလရ။ အလိုအသီဗျာတံၢ် ညာတ်ဒးအကဲာ် အရာပွဲတဲာ် ခေံတံၢ်မိက်ဂံၢ်ဒိုင်နုၣ် နူကိုကောန်ချင်မူးတံၢ်တဲာ် လိက်တံၢ်မပြာကတ်ဒိုင်တံၢ် မပွဲလိက်တံၢ်သီကလျာဏီတံၢ် ခေံတံၢ်သီကေတ်ထေံရ။ သီကေတ်တဲာ် မၤမွဲလၢချိုတ်ပျိုတ်တံၢ် ဟံၣ်သေၣ်ရ။ ဆစိုတ်ခါတ်လၢကသဒ် နူကို မူးၣ်တဲာ် ဝေၣ်သွေးဇူးတးဟ့ စွဲလၢဆဆီရ။ ကောန်ချင်မူးတံၢ် နွံပွဲမိက်ဂံၢ်လူတ်မူး ခေံတံၢ်အာတ်ဒိုင် နူကိုကောန်ချင်မူးရ။ လျာဟ်ပုၣ် အတိုင်ညးမဒ်တာလျိုင် ပွဲရုၣ်ရှေးဟောင်းသုတေသန ချင်ဗဂေါဟိုၣ် ပွဲကြဲ ကောန်ချင်မူးတံၢ်ဟံၣ်သေၣ် ကောန်ချင်ဗျာ ကွေးဘာတက္ကသိုလ်လေၣ် ယဝ်ရမိက်ဂံၢ်လူတ်လိက်တံၢ် အလိုအသီမ ထိုင်ဒက်လၢဝဲတံၢ်မူး သွေးထွေးလိက်ပါမေတ် နူကိုဝန်ဇ္ဇော်ဟေၣ် သွေးသံာ်ပွဲရ။ ဣပွဲ နှိနဲခေံတံၢ် ဤဒိုင်နုၣ်သံာ်ကို ရ။

